

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Струтинської Юлії Вікторівни «Використання різних форм сакури (*Prunus serrulata* L.) у моносадах Правобережного Лісостепу України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 206 Садово-паркове господарство галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство

1. Актуальність роботи. *Prunus serrulata* L. найбільш поширеною є в країнах Західної Європи, зокрема у Франції, Італії, Іспанії. На Далекому Сході Євразії розповсюджені *P. sachalinensis* і *P. kurilensis*. У природних умовах *P. serrulata* L. росте в широколистяних лісах на півдні Приморського краю і острова Сахалін, островах Кунашир і Ітуруп. Вона є одним з прабатьків знаменитих «сакур», яких зараз в світі налічується кілька сотень. В Україні сакура є малопоширеною декоративною рослиною. Втім, в останні роки її популярність в садово-парковому мистецтві значно зростає.

Більшість сакур відносяться до виду вишні пильчастої або дрібно пильчастої – *Prunus serrulata* L. Це дерево висотою до 25 м. Його великі листки восени мають забарвлення темно пурпурове, подекуди майже коричневе. Квітки зібрано в невеликий щиток – суцвіття з укороченою віссю і квітками, які мають квітконіжки майже однакової довжини по 4-5 см. Квіткування у різних форм відбувається з березня до червня. Але в науковій літературі недостатньо інформації щодо способів розмноження цієї культури, біологічних особливостей росту, сезонного ритму розвитку та застосування інтродукованих видів роду *Prunus* L. для формування моносадів в умовах Правобережного Лісостепу України, що є актуальним питанням для досліджень.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана впродовж 2020–2023 рр. і є складовою частиною тематики наукових досліджень Уманського національного університету садівництва відповідно до наукової програми «Оптимальне використання природного і ресурсного потенціалу агроєкосистем Правобережного Лісостепу України» (номер державної реєстрації № 0116U003207), за тематикою кафедри «Інтродукція, адаптація, селекційні напрямки та еколого-біологічні особливості вирощування декоративних, лісових та плодово-ягідних рослин».

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Авторкою проведено глибокий аналіз інформаційних джерел наукової літератури за напрямом досліджень, обґрунтовано мету та визначено основні завдання щодо вивчення біолого-екологічних

особливостей розмноження та вирощування видів сакури в умовах Правобережного Лісостепу України. Отримані експериментальні дані опрацьовано за допомогою сучасних статистичних методів, результати досліджень ретельно проаналізовано, достовірність отриманих результатів не викликає сумнівів. Дисертаційна робота виконана на належному методичному та методологічному рівні. Сформульовані авторкою висновки є достовірними та знайшли відображення у практичних рекомендаціях виробництву.

4. Наукова новизна одержаних результатів полягає у виявленні біологічних особливостей росту та розвитку інтродукованих видів роду *Prunus serrulata* L. в умовах Правобережного Лісостепу України та розробка способів розмноження з метою застосування різних форм Сакури в моносадах. Встановлено сезонний ритм розвитку, особливості росту та цвітіння інтродукованих видів роду *Prunus* L. залежно від сортових особливостей в умовах Правобережного Лісостепу України. Рекомендовано ефективний спосіб вегетативного розмноження рослин роду *Prunus* L. Удосконалено спосіб розмноження рослин роду *Prunus* L. культурою *in vitro* та вегетативним способом з використанням стимулюючих речовин для прискорення укорінення живців. Набули подальшого розвитку пропозиції щодо ефективності застосування рослин роду *Prunus* L. за формування моносадів.

5. Практичне значення дисертаційної роботи. Узагальнено найбільш популярні сорти і форми сакури та рекомендовано для культивування у моносадах в умовах Правобережного Лісостепу України. Розроблено ефективні способи розмноження рослин роду *Prunus* L., як вегетативно, так і методом мікроклонального розмноження.

За результатами проведених досліджень підготовлено практичні рекомендації використання рослин роду *Prunus* L. під час створення моносадів.

Згідно актів проваджених робіт, результати досліджень було запропоновано та апробовано в різних установах державного значення.

6. Повнота викладу результатів досліджень в опублікованих працях та особистий внесок здобувача до наукових публікацій, опублікованих зі співавторами

Дисертаційну роботу виконано авторкою самостійно упродовж 2020–2023 рр. Здобувачка самостійно проводила пошук та аналіз інформаційних джерел, розробила схему наукових досліджень, проводила польові та лабораторні дослідження, сформулювала мету, основні завдання та висновки на основі

отриманих результатів досліджень, оформила кваліфікаційну наукову роботу відповідно до загальноприйнятих вимог.

Основні положення дисертації опубліковано у 8 наукових працях, з яких три статі у фахових виданнях України та 5 праць у матеріалах міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій.

7. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи.

Отримані у ході польових та лабораторних досліджень наукові та практичні результати, можуть бути використані для удосконалення технології вегетативного розмноження рослин сакур та агротехнології вирощування садивного матеріалу її генотипів у виробничих умовах. Крім цього, результати наукових досліджень слід використовувати у навчальному процесі вищих навчальних закладів для підготовки спеціалістів відповідного профілю.

Авторкою запропоновано ефективні заходи підвищення укорінення живців сакури в умовах вирощування; визначено оптимальний спосіб щеплення сакур, який сприяє максимальному приживлюваності окулянтів; сформульовано рекомендації щодо використання різних форм сакур при формуванні моносадів.

8. Характеристика структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертаційна робота характеризується логічною послідовністю та упорядкованістю між структурними частинами, точністю та лаконічністю висловлювань; висновки чітко сформульовані, аргументовані та переконливі. Дисертаційну роботу написано українською мовою. Мова дисертації характеризується смисловою завершеністю, цілісністю та зв'язаністю. У цілому мовне стилістичне оформлення тексту дисертаційної роботи та якість ілюстрацій відповідають вимогами до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота є самостійним та завершеним науковим дослідженням, результати якого мають важливе практичне значення для декоративного садівництва. Дисертацію виконано на високому теоретичному та методичному рівні, що підтверджують чітко викладені фактичні матеріали та статистичні дані, аргументовані, підтверджені фактичним матеріалом висновки.

Дисертаційна робота Струтинської Юлії Вікторівни на тему: «Використання різних форм сакури (*Prunus serrulata* L.) у моносадах Правобережного Лісостепу України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 206 Садово-паркове господарство оформлена відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

9. Структура та обсяг дисертації. Матеріал дисертаційної роботи викладено на 148 сторінках, з яких – 142 сторінки основного тексту і містить 18 таблиць, 26 рисунків. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків та рекомендацій виробництву, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел літератури включає 161 найменування, з яких 32 латиницею. Усі положення дисертації викладено в логічній послідовності.

Результати проведених досліджень у роботі викладено послідовно, що логічно визначає основні методи. Експериментальну частину і статистичну обробку отриманих результатів виконано з використанням сучасних комп'ютерних програм.

10. Дискусійні положення і зауваження до змісту та оформлення дисертації. У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Струтинської Юлії Вікторівни, повноту методичної основи досліджень, високий рівень актуальності і практичної значимості, вважаю за доцільне вказати на окремі недоліки та висловити побажання:

1. Потребує обґрунтування використання в дисертації терміну «моносад сакур», тому що жодна з ботанічних чи наукових установ України не має у своєму складі такої структурної одиниці. Використовуються алейні, рядові, солітерні або куртинні насадження.

2. На сторінці 3 вказано напрям «Лісове і садово-паркове господарство», правильно спеціальність 206 «Садово-паркове господарство».

3. Наукову новизну необхідно було конкретизувати відповідно розроблених технологій мікроклонального розмноження сакур та підтвердити цифровим матеріалом.

4. Авторка у таблицях 3.1-3.3 вказує, що фаза масового квітання і її закінчення є головними у визначенні сортових ознак сакури. Чому тоді в дослідженнях не фіксувалась ці дати?

5. Обсяг розділу 3 становить 11 сторінок, розділу 4 – 34 сторінки, а розділу 5 – 14 сторінок. Незрозуміло, чому розділ 4 є значно більший за інші?

6. Термін «ґрунт лісовий» (табл. 4.12) не несе жодної інформації, оскільки може бути заготовлений в насадженнях різних лісотвірних видів з різними хімічними показниками, і відповідно, з різними алелопатичними властивостями.

7. В підрозділі 4.3 «Мікроклональне розмноження *in vitro*» зустрічаються терміни «модифіковані живильні середовища» і «оптимальні живильні середовища», але не вказано, якими складовими вони відрізняються від базових.

8. Висновки до роботи присвячені роду слива, в той час як робота стосується сортів одного виду.

Наведені зауваження не знижують позитивної оцінки дисертаційної роботи, адже проведені дослідження є актуальними, а їх результати мають практичне впровадження у виробництво та у навчальний процес наукових установ. У цілому дослідження Струтинської Ю.В. є вагомим науковим та практичним внеском у розвиток сучасного декоративного садівництва.

11. Загальний висновок. Дисертаційна робота Струтинської Юлії Вікторівни на тему «Використання різних форм сакури (*Prunus serrulata* L.) у моносадах Правобережного Лісостепу України» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікаційною роботою у якій наводяться практичні рекомендації для вирішення актуальної проблеми щодо встановлення ефективного способу вегетативного розмноження рослин роду *Prunus* L. для формування моносадів.

Наукова праця «Використання різних форм сакури (*Prunus serrulata* L.) у моносадах Правобережного Лісостепу України» за актуальністю, обсягом виконаних досліджень, новизною отриманих результатів, теоретичною та практичною значимістю та рівнем впровадження результатів відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (зі змінами), Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її авторка Струтинська Ю.В. заслуговує присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 206 Садово-паркове господарство галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Рецензент:

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри лісового господарства
Уманського національного
університету садівництва

Світлана МАСЛОВАТА